

Вадим РУДОЙ,*orcid.org/0000-0003-2385-2778*

старший викладач кафедри теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
(Одеса, Україна) *Vv.Rudoj.Odessa@gmail.com*

СУЧАСНІ ХУДОЖНЬО-ІНТЕГРАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОМУ МИСТЕЦТВУ СТУДЕНТІВ ХГФ

У статті розглядаються позиції, що на теренах сучасного мистецького освітнього простору «панує переосмислення суттєвих принципів та «механізмів» навчання студентів ХГФ, що у результаті повинно відтворити ініціативний підхід до оновлення самої сутності міждисциплінарного навчання із метою формування креативної особистості майбутнього художника-педагога. Обумовлюється, що актуальність уваги до декоративно-прикладного мистецтва пов'язана із пошуком підходів до навчального процесу із тенденціями до різних інновацій, де особливою увагою є самі основи інтеграції у галузі мистецької освіти. Виявляються недостатньо висвітлені частини проблеми в аспекті необхідності дослідження перспективних інноваційних методологічних можливостей у цьому напрямі, виходячи із положень, що універсальна мова мистецтва стирає міжвидові межі у творенні нової форми сучасних арт-об'єктів, що експеримент є пошуком нової образності. Метою статті є розкриття змісту та ролі декоративно-прикладного мистецтва та виокремлення основних методів та структурних компонентів навчання декоративно-прикладному мистецтву на ХГФ. Виявити загальні засади та принципи інтеграції в мистецтві та обґрунтувати художньо-інтегративні технології як сучасні методологічні умови навчання декоративно-прикладному мистецтву. На засадах проведеного дослідження виокремлено, що особливого значення набувають нові принципи навчання із методологічними перспективами до впровадження сучасних художньо-інтегративних технологій, де інтегративно-міждисциплінарні зв'язки проявляються в ступені самих принципів навчання. На основі застосування концептуальної методології (традиційних та сучасного рівня підходів) у нашому дослідженні – в контексті синтезу як методичної установки про міждисциплінарні принципи, із впровадження «синтетичного» інтерактивного методу навчання декоративно-прикладному мистецтву, зроблено узагальнення, що «креативний критерій» виявляє ступінь оволодіння прийомами особистісного творчого самовираження засобами декоративно-прикладного мистецтва і водночас зростає якість знань і вмінь студентів, які навчалися за розробленими навчальними програмами, що ґрунтувалися на сучасних художньо-інтегративних технологіях навчання. У висновках зазначається, що на засадах уявлення про міждисциплінарність принципу навчання декоративно-прикладному мистецтву студентів установлено, що процес творчого навчання проходить продуктивно тільки на основі поєднання «образно-композиційно-художньої конструкції творів» різних видів мистецтв та ґрунтується на «діалектико-методологічному принципі-синтезу»; достатньо важливими у просторі декоративно-прикладного мистецтва є узгодження із принципами «біо-дизайну, біоніки та ергономіки», а фактично як принципів «мистецької художньо-методологічно-наукової чистоти»; на засадах умов «протікання» сучасних методологій образотворчого навчання, стало можливим визначити: утворення їх образно-творчого уявлення є тим творчим методом, який на основі завдання створення «образно-синтезу-гармонії» як поєднання інновації – це поєднання традиції та новації – теорії та практики. Пропонований «синтетичний» інтерактивний метод навчання ґрунтується на концептуальній позиції «Арт-технологій» (креативність – по змісту та сутності «Арт-технології» (творчо-діяльнісна – по методу-технології пошуку, знаходження та створенню результатів образно-композиційно-художньої конструкції твору), яка і є сучасною художньо-інтегративною технологією навчання декоративно-прикладному мистецтву студентів ХГФ на основі поєднання «традиційних» методичних принципів та принципів «діяльного» підходів – із застосуванням даного синтезу як креативного простору «Арт-технологій». В перспективах подальших досліджень вважається необхідним продовження дослідження «методологічних можливостей» художньо-інтегративних технологій, що установлюють та створюють умови для пошуку творчих ідей концептуального рівня студентами, і де навіть «образна традиційність» отримує новітнє звучання і трактування.

Ключові слова: декоративно-прикладне мистецтво, міждисциплінарність, синтез мистецтв, інтеграція мистецтв, художньо-інтегративні технології навчання.

Vadim RUDOI,

orcid.org/0000-0003-2385-2778

Senior Lecturer at the Department of Decorative and Applied Arts
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky
(Odesa, Ukraine) Vv.Rudoj.Odessa@gmail.com

MODERN ARTISTIC-INTEGRATIVE TECHNOLOGIES OF TEACHING DECORATIVE AND APPLIED ARTS TO STUDENTS OF THE FACULTY OF ART AND GRAPHICS

The article considers the positions that in the modern art educational space "there is a rethinking of the essential principles and "mechanisms" of teaching students of the Faculty of Fine Arts, which as a result should recreate an initiative approach to updating the very essence of interdisciplinary training in order to form the creative personality of the future artist-teacher. It is stipulated that the relevance of attention to decorative and applied arts is associated with the search for approaches to the educational process with tendencies towards various innovations, where special attention is paid to the very foundations of integration in the field of art education. The parts of the problem are insufficiently highlighted in terms of the need to study promising innovative methodological opportunities in this direction, based on the propositions that the universal language of art erases interspecific boundaries in the creation of a new form of modern art objects, that the experiment is a search for new imagery. The purpose of the article is to reveal the content and role of decorative and applied arts and to identify the main methods and structural components of teaching decorative and applied arts at the KhGF. To identify the general principles and principles of integration in art and to substantiate artistic and integrative technologies as modern methodological conditions for teaching decorative and applied arts. On the basis of the research conducted, it was highlighted that new principles of teaching with methodological prospects for the implementation of modern artistic and integrative technologies, where integrative and interdisciplinary connections are manifested in the degree of the principles of teaching themselves, are of particular importance. Based on the application of conceptual methodology (traditional and modern approaches) in our study – in the context of synthesis as a methodological setting of interdisciplinary principles, with the implementation of a "synthetic" interactive method of teaching decorative and applied arts, a generalization was made that the "creative criterion" reveals the degree of mastery of the techniques of personal creative self-expression by means of decorative and applied arts and at the same time the quality of knowledge and skills of students who studied under the developed curricula based on modern artistic and integrative learning technologies increases. The conclusions note that on the basis of the idea of the interdisciplinary nature of the principle of teaching students decorative and applied arts, it is established that the process of creative learning is productive only on the basis of a combination of "figurative-compositional-artistic construction of works" of different types of arts and is based on the "dialectical-methodological principle-synthesis"; sufficiently important in the space of decorative and applied arts in accordance with the principles of "bio-design, bionics and ergonomics", and in fact as the principles of "artistic artistic-methodological-scientific purity"; on the basis of the conditions of "flow" of modern methodologies of visual education, it became possible to determine: the formation of their figurative-creative representation is that creative method that, based on the task of creating "figurative-synthesis-harmony" as a combination of innovation – this is a combination of tradition and innovation – theory and practice. The proposed "synthetic" interactive teaching method is based on the conceptual position of "Art Technologies" (creativity – in terms of the content and essence of "Art Technologies" (creative-activity – in terms of the method-technology of searching, finding and creating the results of the figurative-compositional-artistic construction of the work), which is a modern artistic-integrative technology of teaching decorative and applied arts to students of the Faculty of Fine Arts based on a combination of "traditional" methodological principles and principles of "activity" approaches – with the use of this synthesis as a creative space of "Art Technologies". In the prospects of further research, it is considered necessary to continue the study of the "methodological possibilities" of artistic-integrative technologies that establish and create conditions for the search for creative ideas of the conceptual level by students, and where even "figurative traditionality" receives a new sound and interpretation.

Key words: decorative and applied arts, interdisciplinarity, synthesis arts, arts integration, artistic and integrative learning technologies.

Постановка проблеми. На теренах сучасного мистецького освітнього простору «панує переосмислення суттєвих принципів та «механізмів» навчання творчості студентів ХГФ у контексті змін традиційних методологій, що у результаті повинно установити та відтворити творчий, компетентний, ініціативний підхід до оновлення самої сутності міждисциплінарного навчання із метою не тільки навчання студента предметним знанням,

умінням, навичкам, а формування креативної особистості як майбутнього художника-педагога. Актуальність уваги до декоративно-прикладного мистецтва пов'язана із тою очевидністю, що узагальнюючи в собі невичерпний запас декоративно-художньо-технологічних знань як певний синтез національного та світового мистецького досвіду, воно суттєво впливає на установлення особистісного творчого бачення, власної точки зору й пере-

конання, підпорядковуючи їх потребам суспільства, а на засадах методики та методів в художній освіті, декоративно-прикладне мистецтво розширює творчо-індивідуальний досвід бачення та утворення своєрідного світу художніх образів студентами. На сьогодні педагогічні мистецькі теорії і практики характеризується пошуком нових підходів до навчального процесу, тенденціями до різних інновацій у просторі художньої освіти, особливою увагою є основи інтеграції у галузі мистецької освіти, що тільки частково компенсується у межах образотворчих, художньо-естетичних дисциплін, їх міжгалузевих зв'язків як міждисциплінарних принципів навчання на художньо-графічному факультеті.

В цілому, дана проблематика до вирішення виходить із контексту змін різних динамічних методологій та технологій навчання, пошуків таких креативних методологічних умов, основними рисами яких має бути навчально-творча діяльність як результат оновлення самих принципів навчання на засадах впровадження сучасних художньо-інтегративних технологій навчання декоративно-прикладному мистецтву студентів ХГФ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В дослідженнях розглядаються теорії та методики традиційного і сучасного образотворчого навчання, пропонуються окремі пропозиції до впровадження принципів інтегративного навчання: визначають, що існує взаємозалежність змісту і методів мистецько-педагогічної освіти (С. Коновець (Коновець, 2009), О. Рудницька, В. Ф. Орлов (Орлов, 2003) О. Шевнюк, В. Шпильчак); передбачається, що в майбутньому студенти набудуть здатність вирішувати творчі завдання, пов'язані із різними видами художньої діяльності (Г. І. Болотов, І. Туманов, О. Овчарук, С. В. Сьомка); висвітлюється необхідність практичної розробки методико-дисциплінарних аспектів мистецького навчання (В. Г. Біди, Н. С. Боголюбова, В. С. Кузіна, В. К. Лебедко, Н. Н. Ростовцева, А. Е. Терентьєва, Е. В. Шорохова, А. П. Яшукіна); підкреслюється відновлення уваги до феномену образно-коліристичної творчості (О. В. Гулей, В. В. Жиров, В. Рагозіна, М. Скирда, Ю. М. Ятченко); виокремлюються методологічні принципи навчання образному бачення у декоративно-прикладному мистецтві (Є. А. Антонович (Антонович, 1993: 45), О. І. Жорнов, Г. М. Падалка (Падалка, 2008: 65), М. Є. Станкевич, В. А. Шпильчак, Т. В. Шмельова, І. Ш. Шевельова, Н. Вересоцька (Вересоцька, 2019: 28); до проблеми взаємодії мистецтв, інтегрованих курсів та технологій визначається,

що інтеграція – це стан внутрішньої цілісності, вища форма взаємодії, яка передбачає взаємовплив, взаємозв'язок і взаємопроникнення елементів (Л. Масол (Масол, 2006: 72), О. Хижної, О. Щолокової, Б. Юсова (Юсов, 2001: 40–41). В цілому, із предметів уваги досліджень, зокрема до інтерактивних засад навчання і декоративно-прикладному мистецтву, можливо виокремити думки про необхідність створення та задіяння сучасних методологічних основ інтеграції у галузі мистецької освіти, методів оволодіння студентами образно-художньою мовою та формою у навчанні декоративно-прикладному мистецтву: «концентруючи в собі невичерпний запас знань», декоративно-прикладне мистецтво впливає «на становлення особистісного бачення світу, власної точки зору й переконання, підпорядковуючи їх потребам своєї нації», так як «символіка, колір, художній образ, орнамент народного мистецтва мають сильний вплив на особистість студента» (Смірнова, 2008: 267); «Арт-технології» на основі методів народного декоративно-прикладного мистецтва «є ефективним засобом формування художніх здібностей та креативності майбутнього педагога» (Шпитальова, 2018: 603).

Недостатньо висвітлені частини проблеми. В сучасності існує особлива увага до декоративно-прикладного мистецтва, яке є і невід'ємною складовою у процесі навчання та підготовки фахівців нового рівня художньо-образного мислення, а тому заслуговують на подальші дослідження перспективні інноваційні методологічні можливості у цьому напрямі, виходячи із положень, що універсальна мова мистецтва стирає міжвидові межі у творенні нової форми сучасних арт-об'єктів, що експеримент є пошуком нової образності.

Метою статті є розкриття змісту та ролі декоративно-прикладного мистецтва та виокремлення основних методів та структурних компонентів навчання декоративно-прикладному мистецтву на ХГФ. Виявити загальні засади та принципи інтеграції в мистецтві та обґрунтувати художньо-інтегративні технології як сучасні методологічні умови навчання декоративно-прикладному мистецтву.

Основний зміст (Методологія дослідження). Дослідження про сучасні художньо-інтегративні технології навчання декоративно-прикладному мистецтву здійснено у межах традиційних підходів: діяльнісний підхід – до дослідження інтегративних принципів навчання декоративно-прикладному мистецтву студентів ХГФ; мистецько-діалектичний, де привернена увага на

їх спрямованість до композиційної цілісності-як притаманну рису усіх видів мистецтв та концептуальних підходів: феноменологічно-герменевтичного підходу («герменевтичний підхід провокує художню свідомість на багатовимірне творче засвоєння мистецьких явищ»-феноменів (Падалка, 2008:185), семіотичного – в контексті сучасного розуміння як образно-структурного та образно-функціонального підходів для визначення змісту образно-«стереометричного» уявлення.

Основний зміст (Обговорення). Виходячи із нашої креативної методології дослідження, можливо виокремити, що особливого значення набувають нові принципи навчання декоративно-прикладному мистецтву із методологічними перспективами до впровадження сучасних художньо-інтегративних технологій. На наш погляд, інтегративно-міждисциплінарні зв'язки проявляються в ступені самих принципів навчання, так як існує: «універсальна мова» мистецтва стирає міжвидові межі у творенні нової форми Арт-об'єктів; специфіка композиції у мистецтві: симетрія, асиметрія, динаміка, нюанс, контраст як основних засобів вирішення композиції, полягає в поєднанні образної форми відповідно із темою, а також відповідність матеріалу конструкції (структурі); експеримент як пошук нової образності, де основними правилами є закони цілісності, контрастів, новизни, підпорядкування всіх засобів ідейному задуму та інші.

Для окреслення необхідних для уваги у дослідженні аспектів художньо-інтегративних технологій навчання декоративно-прикладному мистецтву, можливо звернутися до наступних уявлень: сучасні концепції творчих методів створення художньо-декоративної стилізованої композиції виявляють наступні методологічні принципи: уявлення та створення художнього образу; творчі пошуки композиційного рішення; асоціативності і образності; символу і символізму; необхідних етапів виконання творчого задуму в матеріалі; художня інтеграції образних виявляє важливість звернення до образно-стереометричних комплексних понять на основі наступних образно-мислевих форм, звідки слідує: Світоглядна форма інтеграції відбувається завдяки об'єднання різних форм художніх образів на засадах уявлення про цілісність їх форми; Діяльнісна форма надає можливість об'єднувати різні підходи та способи художньо-творчої діяльності для створення образів мистецтва; Концептуальна форма є базовою об'єднання таких світоглядних, мистецько-теоретичних і практичних елементів, які вплинуть на вибір в процесі знаходження та створення худож-

нього образу. Ці форми креативної інтеграції є визначальними образно-«стереометричними» комплексними поняттями про засоби художньо-образної виразності та художньої мови.

На наш погляд, для розкриття сутнісних характеристик сучасних художньо-інтегративних технологій навчання декоративно-прикладному мистецтву студентів ХГФ та виокремлення перспектив становлення, розвитку та формування творчих особистостей, які мають зберегти і історично-традиційну спадкоємність художньої майстерності, і на цій основі розвивати творчість з урахуванням художніх технік, орнаментів, кольорів, у яких відображається і певна культура й свідомість народу, необхідно звернутися до положень: декоративно-прикладне мистецтво як «специфічна навчальна технологія»; міждисциплінарні зв'язки декоративно-прикладного мистецтва; «Арт-технології» в аспекті методу навчання декоративно-прикладному мистецтву; художньо-інтегративні технології в просторі сучасної мистецької освіти.

Із положень можливо виокремити наступне: декоративно-прикладне мистецтво як особливе мистецтво та «специфічна навчальна технологія»: із визначення Є. А. Антоновича про декоративно-прикладне мистецтво як особливе мистецтво слідує, що «декоративно-прикладне мистецтво спрямоване на створення художніх виробів, що характеризуються декоративною образністю й практичним використанням у побуті, а предмети, що оточують людину, як стверджують, мають бути не тільки зручні, практичні, але й гарні та цільні за своєю конструкцією, пропорціями, деталями, оздобленням» (Антонович, 1993: 21), виокремлюється, що «завдяки декоративно-ужитковому мистецтву здійснюється зв'язок поколінь і через задоволення художніх потреб реалізується соціальне призначення мистецтва. Цінність будь-якого мистецтва, зокрема і декоративно-ужиткового, визначається багатством засобів, за допомогою яких втілюються певні ідеї. Завдяки засобам реалізується естетичне призначення ужиткових речей. Від співвідношення їх елементів, від їх порядку, рівноваги, гармонії залежить можливість їх подальшого розвитку» (Антонович, 1993: 45). Із визначень про декоративно-прикладне мистецтво як «специфічну навчальну технологію» виокремлюється: «саме декоративно-ужиткове мистецтво на уроках технології виконує специфічну, властиву лише йому функцію, яка полягає в тому, що воно розкриває перед особистістю світ реально-існуючої краси, яка приносить естетичну насолоду, відіграє значну роль у формуванні переконань, поглядів, норм і правил поведінки, є джерелом духовного

багатства, стимулом активного життя» (Антонович, 1993: 46); із положень О. О. Смірної, «символіка, колір, художній образ, орнамент народного мистецтва мають сильний вплив на особистість студента. Як елемент національної культури, декоративно-прикладне мистецтво концентрує в собі основні досягнення, характеристики й особливості специфічної духовно-практичної діяльності, фіксує досвід почуттів, мислення й спілкування людей, передаючи це надбання наступним поколінням» (Смірнова, 2008: 267), а «концентруючи в собі невичерпний запас знань, систему національного й світового досвіду, декоративно-прикладне мистецтво розширює індивідуальний досвід студента, включаючи особистість у пізнання своєрідного світу художніх образів. Декоративно-прикладне мистецтво формує усвідомлення кожним студентом себе частиною свого народу, впливає на становлення особистісного бачення світу, власної точки зору й переконання, підпорядковуючи їх потребам своєї нації» (Смірнова, 2008: 267); на думку В. О. Радкевича, «навчання майбутніх фахівців художнього профілю засобами декоративно-прикладного мистецтва дає можливість зрозуміти не тільки зміст, але й форму художніх творів, орієнтуватися у стильових та історичних особливостях їх створення, їх композиційних особливостях» (Радкевич, 2000: 46).

Із поглядів на проблематику міждисциплінарних зв'язків декоративно-прикладного мистецтва особливу увагу привертають наступні: на думку Н. Фомічової, «незважаючи на те, що художня творчість є своєрідна моделлю людської творчості взагалі, сучасне світове мистецтво має концептуальні досягнення на основі експериментів із синтезом жанрів, просторовими композиціями, кольором, а новітні методики мають сьогодні можливість осмислювати й застосовувати досвід, один із одного, для вдосконалення професійної підготовки художників, але академічна художня освіта, що має тенденцію до консерватизму своїх традиційних методів, залишається визнаною необхідною для навчання» (Фомічова, 2008: 103); спрямованість і методи академічної художньої освіти є похідними в образотворчому мистецтві, що визначається соціокультурними традиціями мистецького навчання, але, при цьому, зміни пріоритетів у культурі та мистецтві призводять до постійного оновлення художньої мови, переосмислення суттєвих «механізмів творчості як поєднання однозначного і багатозначного видів «знання», що і дозволяє реалізувати механізми творчого мислення. На наш погляд, міждисциплінарні зв'язки декоративно-прикладного мистецтва проявля-

ються в подібності своїх методологічних засад – в ступені міждисциплінарних принципів навчання, що і виявило необхідність знаходження таких методологічних основ інтеграції у галузі мистецької освіти, які протилежні традиційній «монопредметній системі» викладання окремих видів мистецтва, яка тільки певним чином компенсується пошуком шляхів внутрішньої галузевої інтеграції в межах циклу образотворчих, художньо-естетичних дисциплін, а також їх міждисциплінарних зв'язків. Особливу увагу можливо звернути на сучасні художньо-інтегративні технології, що включають «Арт-технології» в аспекті методу навчання декоративно-прикладному мистецтву, і як зазначає О. В. Шпитальова, «Арт-технології на засадах певних методів створюють умови для творчої спрямованості навчально-виховної діяльності студентів, є ефективним засобом формування художніх здібностей та креативності майбутнього педагога, забезпечує гармонійний розвиток їх пізнавальної діяльності, залучає до культурних традицій свого народу» (Шпитальова, 2018: 603). Наша концептуальна позиція, що традиційні та сучасні узагальнення про художньо-інтегративні технології в просторі сучасної мистецької освіти утворюють наступні уявлення: «універсальна мова» мистецтва стирає міжвидові межі у творенні нової форми Арт-об'єктів; дидактична інтеграція мистецьких дисциплін спонукає до поєднання, перебудови змістових аспектів мистецької освіти та до появи нового знання, а оновлення організаційно-процесуального компоненту на засадах інтеграції призвело до обґрунтування та впровадження нової методики навчання, а тому ісам процес повинен був зазнати принципових методологічних змін та принципів кожного інтегрованого курсу; специфіка композиції: симетрія, асиметрія, динаміка, нюанс, контраст як основних засобів вирішення композиції, полягає в поєднанні образної форми відповідно із темою і «призначенням», а також відповідність матеріалу конструкції (структурі); експеримент як пошук нової образності, де основними правилами є закони цілісності, контрастів, новизни, підпорядкування всіх засобів ідейному задуму та інші.

Із визначень структури, змісту та сутності умов інтегрування у сучасній мистецькій освіті виокремлюються наступні положення: так із поглядів Л. Масол слідує, що «інтегрування у сучасній мистецькій освіті трактується як дієвий засіб структурування змісту і систематизації навчального матеріалу в органічних зв'язках та як інноваційна педагогічна технологія» (Масол, 2006: 72), і, при цьому, «художньо-інтегративні технології

мистецької освіти поділяються за основним видом інтегрування: технології духовно-світоглядного інтегрування; технології естетико-мистецтвознавчого інтегрування; технології комплексного інтегрування поєднують одночасно декілька різновидів інтеграції з попередніх названих» (Масол, 2006: 72); на думку О. О. Красовської, «інтегративні технології передбачають наступні аспекти: використання декількох видів мистецтва одночасно, комплексно; здійснення комплексного підходу, шляхом поєднання базових предметних компонентів з іншими видами мистецтва та із залученням аналогів з різних видів творчості; врахування змісту художньо-творчої діяльності студентів у залежності від їхніх вікових особливостей та особистісних нахилів і уподобань (вважається доцільними порівняння найбільш ефективного використання для інтеграції окремих видів, наприклад: колір у малярстві та фонетиці мовлення і виконавство у музиці; театралізована драматизація, створення музики, досконалі форми малювання та сприймання); поєднання індивідуальної художньо-творчої діяльності з колективною поліхудожньою творчістю» (Красовська, 2017: 164).

Таким чином, із концепції нашого дослідження стало можливим виокремити, що «Інтегративний характер інформації» у процесі навчання декоративно-прикладному мистецтву проявляється у творчому використанні студентами набутих знань, умінь і навичок з навчальних дисциплін як процесу «креативного» оволодіння технологіями декоративно-прикладної творчості, де гармонійне поєднання прикладної, декоративної й художньої складових є необхідною умовою, і за цих умов у процесі пошуку та створення художніх виразально-сміслових елементів у виробі декоративно-прикладного мистецтва і відбувається врахування їх конструктивних особливостей, і тільки за такого підходу до виробів, що мають прикладну та художню цінність зреалізовується один із провідних принципів декоративно-прикладної творчості як єдність художньо-виразальної, утилітарно-функціональної структури з логікою виробу.

В контексті концептуальних принципів нашого дослідження про міждисциплінарні принципи художньо-інтегративні технології звертаємо увагу на наступні положення: художньо-інтегративні співвідношення декоративно-прикладного – один із самих важливих композиційних засобів в арсеналі синтезу мистецтв і ця визначальна ланка є суттєвою і для рішення художньо-декоративної композиції; композиційна цілісність виявляється у трьох основних аспектах: просторовому, плас-

тичному і колористичному, і де провідна роль належить колористично-просторовим зв'язкам у вигляді елементарних засобів – кольору, форми і фактури; будучи взаємопов'язані із самою концепцією, ідеї, висловлені творами, мають узагальнений метафоричний характер; «колір у декоративно-прикладному мистецтві є важливим виразним засобом, що відображає творчий задум автора, допомагає йому передати асоціативне відображення навколишньої дійсності в стилізованому багатоколірному звучанні» (Гулей, 2018: 153); «специфіка композиції у декоративно-прикладному мистецтві є результатом поєднання форми з призначенням, а також відповідність матеріалу конструкції (структурі). Симетрія, асиметрія, динаміка, нюанс, контраст – основні засоби вирішення композиції у багатьох видах і жанрах мистецтва. Основними правилами цих видів і жанрів є закони цілісності, контрастів, новизни, підпорядкування всіх засобів ідейному задуму та інші» (Гнатюк, 2016: 86), а «розкриття структурно-знакових елементів композиції в декоративному мистецтві. Важливе значення для розуміння композиційних закономірностей мають теоретичні знання, розуміння цілісності художньо-образної мови, стилевої єдності форми тощо». При цьому характерно, що «на першому місці в народному мистецтві є художній образ, на другому його ідея, змістова частина – композиція. А на третьому декоративна функція, як особлива форма художнього мислення» (Гнатюк, 2016: 86); «пошуки стилізації художнього образу не обов'язково можуть черпати натхнення тільки у шарах минулих мистецьких стилів» (Жиров, 2016: 76); «вплив посмодерністського мистецтва, в основі якого лежить експеримент як пошук нової образності, і «експеримент – це завжди зародження нової якості твору, нової пластичної лексики, що репрезентує його інакше прочитання. В основі експерименту, як правило, лежить творчий процес, спрямований на максимальний вияв можливостей мови мистецтва, що дозволяло майстрам осмислювати її межі та взаємодію з мовами різних видів мистецтва» (Юр, 2014: 243).

На сьогодні, навчання декоративно-прикладному мистецтву, саме на основі художньо-інтегративних технологій, розглядається як процес, що має важливе значення в становленні творчої особистості, у розвитку самостійної творчої манери та оригінальності творчої діяльності: «є невід'ємним компонентом професійної підготовки студентів мистецького профілю й залишається актуальною проблемою сучасної мистецької педагогіки. Фахова підготовка майбутнього вчителя обра-

зотворчого мистецтва потребує впровадження нових технологій формування їх професійної компетентності, які залежать від методів майстерності, вільного використання засобів виражальної мови образотворчого мистецтва, рівня володіння технічними прийомами зображення, процесу й закономірностей народної художньої творчості» (Масол, 2006: 5); є «засобом формування естетичної свідомості, впливає на інтелектуальну, розумову, емоційну сферу і сприяє гармонійному розвитку особистості, допомагає пізнати світ і знайти своє місце в ньому» (Вересоцька, 2019: 16); «дає можливість зрозуміти не тільки зміст, але й форму художніх творів, орієнтуватися у стилевих та історичних особливостях їх створення, але і їх композиційні особливості» (Радкевич, 2000: 44); у всій сукупності теперішніх, практичних дисциплін, синтез мистецтв як органічна складова і потужний імпульс у декоративно-прикладному мистецтві складає питоме середовище для розробки творчих ідей в навчальному процесі, а дане концептуальне проектування розкрило горизонти творчого пошуку, що потребує заохочення і консолідації всіх знань у галузі творчих дисциплін, задля досягнення неординарних, функціонально доцільних, естетично вишуканих рішень» (Житкова, 2020: 56). В цілому, можливо виокремити, що неможливо сформулювати творчу особистість фахівця художнього профілю, і особливо це актуально у підготовці майбутніх фахівців художнього профілю, професійна діяльність яких пов'язана з декоративно-прикладною творчістю.

На основі застосування концептуальної методології (традиційних та сучасного рівня підходів) у нашому дослідженні – в контексті синтезу як методичної установки про міждисциплінарні принципи навчання декоративно-прикладному мистецтву студентів ХГФ (художньо-графічний факультет), на засадах даних підходів можливо виокремити: із діяльнісного підходу (діалектично-теорія та практика одночасно) – обґрунтування інтегративних принципів навчання декоративно-прикладному мистецтву студентів ХГФ (інтегративні технології навчання передбачають використання декількох видів мистецтва одночасно-комплексно); із мистецько-діалектичного – характерна спрямованість до композиційної цілісності – притаманну рису усіх видів мистецтв та концептуальних підходів у трьох основних аспектах: просторовому, пластичному і колористичному; із феноменологічно-герменевтичного підходу («герменевтичний підхід проokuє художню свідомість на багатовимірне творче засвоєння мистецьких явищ»-феноменів,

«є однією із форм наближення до мистецького досвіду людства, закодованого в художніх образах, сприйняття, пошуку художньо-декоративних образів, залучення їх до усвідомлення; засобом залучення студентів до уявного діалогу з автором твору, до виявлення особистісного смислу спілкування з мистецтвом» (Падалка, 2008: 186); із семіотичного – в контексті сучасного розуміння кожного «інформаційного «Тексту» (в контексті образно-структурного та образно-функціонального підходів) для створення умов до образно-декоративно-«стереометричного» уявлення.

На нашу думку та із практичного досвіду, впровадження та застосування, достатньо необхідно-перспективними (як поєднання та доповнення до основних традиційних та у просторі сучасних художньо-інтегративних технологій навчання декоративно-прикладному мистецтву студентів ХГФ) вважаємо технології «інтерактивного навчання»: із сутнісного змісту «інтерактивного навчання» звертаємо увагу, що «традиційно, всі інтерактивні методи навчання поділяються: на превентивні інтеракції (тренінги, консультації), імітаційні інтеракції (інсценування, ділова гра, диспут, мозковий штурм) та не імітаційні інтеракції (проблемна лекція, конференція, практикум)» (Наволокова, 2011: 43); в певній мірі альтернативою (в нашому дослідженні – «герменевтичний підхід, що проokuє художню свідомість на багатовимірне творче засвоєння мистецьких явищ»-феноменів) до даних методів «може слугувати створення асоціативного ряду в межах обраної теми або поняття. На основі асоціативного ряду, утвореного таким чином, групами створюються образи або символічне їх зображення, які використовуються для подальшої роботи над композицією. Застосування даного методу роботи дає можливість студентам опанувати абстрактне мистецтво, сюрреалізм та експресіонізм із подальшим використанням його здобутків у формуванні авторського стилю кожного» (Пометун, 2004: 65). Наш запропонований «синтетичний» інтерактивний метод навчання декоративно-прикладному мистецтву студентів ХГФ ґрунтується на основі уявлення про «поєднання»-синтез мистецтв у просторі декоративно-прикладного мистецтва саме як креативному принципу навчання: важливо спонукати «до емоційного проникнення в образ, виховання смаку до суб'єктивно-індивідуальної інтерпретації, а не тільки до логіко-понятійного тлумачення художніх образів. На відміну від одновимірного однозначного засвоєння навчального матеріалу з мистецьких дисциплін, герменевтичний підхід сприяє активізації самостійного

художнього мислення студентів, спонукає до художньої рефлексії, провокує художню свідомість на багатовимірне творче засвоєння мистецьких явищ» (Падалка, 2008: 187)); «Арт-технології та на засадах її методів (в процесі створює умови для творчої спрямованості навчально-виховної діяльності студентів, є ефективним засобом формування художніх здібностей та креативності майбутнього педагога, забезпечує гармонійний розвиток їх пізнавальної діяльності, залучає до культурних традицій свого народу» (Шпитальова, 2018: 604).

Із впровадження «синтетичного» інтерактивного методу навчання декоративно-прикладному мистецтву студентів ХГФ, можливо зробити певні узагальнення: «креативний критерій» виявив ступінь оволодіння прийомами особистісного творчого самовираження засобами декоративно-прикладного мистецтва, прийомами самореалізації майбутнього художника-педагога; готовність до професійного зростання; наполегливість у досягненні поставлених цілей; здатність до специфіки майбутньої художньо-педагогічної діяльності; результати формувального експерименту свідчать про зростання творчо-художнього професіоналізму як готовності до майбутньої художньої діяльності студентів, які навчалися в експериментальних групах, на відміну від навчання тільки за традиційними програмами; водночас зростає якість знань і вмінь студентів, які навчалися за розробленими нами навчальними програмами, що ґрунтувалися на сучасних художньо-інтегративних технологіях навчання. **Висновки.** На основі розгляду та аналізу методів та підходів до організації процесу навчання – на засадах уявлення про міждисциплінарність принципу навчання декоративно-прикладному мистецтву студентів в художньо-педагогічній вищій сучасній освіті, можливо надати наступні положення: процес твор-

чого навчання проходить продуктивно тільки на основі поєднання «образно-композиційно-художньої конструкції творів» різних видів мистецтв та ґрунтується на «діалектико-методологічному принципі-синтезу»; достатньо важливими у просторі декоративно-прикладного мистецтва є узгодження із принципами «біо-дизайну, біоніки та ергономіки», а фактично як принципів «мистецької художньо-методологічно-наукової чистоти»; на засадах умов «протікання» сучасних методологій образотворчого навчання, стало можливим визначити: утворення їх образно-творчого уявлення є тим творчим методом, який на основі завдання створення «образно-синтезу-гармонії» як поєднання інновації – це поєднання традиції та новації – теорії та практики. Наш запропонований «синтетичний» інтерактивний метод навчання ґрунтується на концептуальній позиції «Арт-технологій» (креативність – по змісту та сутності «Арт-технології» (творчо-діяльнісна – по методу-технології пошуку, знаходження та створенню результатів образно-композиційно-художньої конструкції твору), яка і є сучасною художньо-інтегративною технологією навчання декоративно-прикладному мистецтву студентів ХГФ на основі поєднання «традиційних» методичних принципів та принципів «діяльнісного» підходів – із застосуванням даного синтезу як креативного простору «Арт-технологій».

Перспективи подальших досліджень. На основі уявлення про важливість міждисциплінарності навчання декоративно-прикладному мистецтву у просторі «синтезу мистецтв», в подальшому вважаємо необхідним продовження дослідження «методологічних можливостей» художньо-інтегративних технологій, що установлюють та створюють умови для пошуку творчих ідей концептуального рівня студентами, і де навіть «образна традиційність» отримує новітнє звучання і трактування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Декоративно-прикладне мистецтво /А. Антонович, Г. В. Захарчук, Р. В. Чугай, М. С. Станкевич. Львів: Світ, 1993. 342 с.
2. Вересоцька Н. Декоративно-ужиткове мистецтво як засіб формування креативної компетентності майбутнього вчителя технології. Зб. наукових праць: Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2019. Вип. 1(19). С. 21–30.
3. Гнатюк М. В. Образотворче і декоративно-прикладне мистецтво (основи образотворчої грамоти): навч.-метод. посіб. Ч. 1. Івано-Франківськ: ЯРИНА, 2016. 196 с. : іл.
4. Гулей О. В. Категорія «колір» у змісті навчання декоративно – прикладному мистецтву майбутніх фахівців образотворчого мистецтва. Актуальні питання мистецької освіти та виховання. 2018. Вип. 1(11). С. 150–156.
5. Жиров В.В. Пошук образу в живописі: шляхи та засоби. Арт-простір. 2016. Вип. (2). С. 75–80.
6. Житкова Н.Ю. Синтез мистецтв як органічна складова і потужний імпульс активізації естетичних якостей архітектури. Матеріали XI Всеукраїнської наукової конференції 21 листопада 2019 р.: Сучасна архітектурна освіта. Синтез мистецтв і гармонізація архітектурного простору. К.: КНУБА, 2020. 231 с. С. 54–56.
7. Красовська О. О. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в галузі мистецької освіти засобами інноваційних технологій: дис...докт...педагогіч.наук – 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти» (015 – Педагогічні науки). Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, 2017. 472 с.

8. Масол Л. М., Гайдамака О. В., Белкіна Е. В., Калініченко О. В. та Руденко. І. В. Методика навчання мистецтва. Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. 172 с.
9. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). К.: Освіта України, 2008. 274 с.
10. Радкевич В. О. Концепція професійно-художньої освіти. Професійно-технічна освіта. 2000. №2. С. 43–47.
11. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник. К.: Вид. А. С. К., 2004. 192 с.
12. Смірнова О.О. Декоративно-прикладне мистецтво як фактор формування художньо-педагогічної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Збірник наукових праць "Педагогічні науки". 2008. № 50. Том 2. С. 265–270.
13. Фомічова Н. Формування творчого потенціалу художника-живописця на засадах академічної художньої освіти. Вісник Львівської національної академії мистецтв. 2008. Вип. 26. С. 100–109.
14. Шпитальова О. В. Арт-технології у формуванні творчої особистості студента засобами народного декоративно-прикладного мистецтва. «Молодий вчений». 2018. № 3 (55). С. 602–606.
15. Юр М. В. Художній експеримент як творча стратегія українських митців. Сучасне мистецтво. 2014. Вип. Х. С. 243–248.
16. Юр М. В. Міжвидова транзитивність як прийом формування сучасного просторово-пластичного зображення. Сучасне мистецтво. 2013. Вип. IX. С. 184–191.
17. Юсов Б. Т. Принципи побудови інтегрованих поліхудожніх програм з Образотворчого мистецтва. Мистецтво і освіта. 2001. № 3. С. 40–41.

REFERENCES

1. Antonovych Ye. A. (1993) Dekorativno-prykladne mystetstvo [Decorative and applied art] A. Antonovych, H. V. Zakharchuk, R. V. Chugai, M. S. Stankevich. Lviv: Svit. 342 p. [in Ukrainian].
2. Veresotska N. (2019) Dekorativno-uzhytkove mystetstvo yak zasib formuvnnia keratyvoni kompetentnosti maibutnoho vchytelia tekhnolohii. [Decorative and applied art as a means of forming the creative competence of the future teacher of technology]. Zb. naukovykh prats: Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia. 1(19). 21-30. [in Ukrainian].
3. Gulei O. V. (2018) Katehoriia «kolir» u zmisti navchannia dekorativno – prykladnomu mystetstvu maibutnikh fakhivtsiv obrazotvorchoho mystetstva. [The category "color" in the content of teaching decorative and applied art of future specialists in fine arts] Aktualni pytannia mystetskoï osvity ta vykhovannia. 1(11). 150-156. [in Ukrainian].
4. Gnatiuk M. V. (2016) Obrazotvorche i dekorativno-prykladne mystetstvo (osnovy obrazotvorchoi hramoty): navch.-metod. posib. Ch. 1. [Visual and decorative and applied art (basics of visual literacy): teaching method. Manual Part 1]. Ivano-Frankivsk: YARYNA. 196 p. [in Ukrainian].
5. Zhyrov V.V. (2016) Poshuk obrazu v zhyvopysi: shliakhy ta zasoby. [The search for an image in painting: ways and means] Art-prostir. (2). 75-80.[inUkrainian].
6. Zhytkova N.Iu. (2020) Syntez mystetstv yak orhanichna skladova i potuzhnyi impuls aktyvizatsii estetychnykh yakosti arkhitektury. [The synthesis of the arts as an organic component and a powerful impulse to activate the aesthetic qualities of architecture] Materialy XI Vseukrainskoi naukovoï konferentsii 21 lystopada 2019 r.: Suchasna arkhitekturna osvita. Syntez mystetstv i harmonizatsiia arkhitekturnoho prostoru. K.: KNUBA. 231 p. 54-56.[in Ukrainian].
7. Krasovska O. O. (2017) Teoretychni ta metodychni zasady profesiinoï pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoï shkoly v haluzi mystetskoï osvity zasobamy innovatsiinykh tekhnolohii:dys...dokt...pedahohich..nauk – 13.00.04 – «Teoriia i metodyka profesiinoï osvity» (015 – Pedahohichni nauky). [Theoretical and methodical principles of professional training of future primary school teachers in the field of art education by means of innovative technologies. Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Pedagogical Sciences, specialty 13.00.04 "Theory and Methodology of Professional Education" (015 – Pedagogical Sciences)]. Zhytomirskiy derzhavnyi universytet imeni Ivana Franka, Zhytomyr. 568 p. [in Ukrainian].
8. Masol, L. M., Haidamaka, O. V., Bielkina, E. V., Kalinichenko, O. V. ta Rudenko. I. V. (2006) Metodyka navchannia mystetstva. [Methodology of teaching art]. Kharkiv: Vesta: Vydavnytstvo «Ranok». P. 72. [in Ukrainian].
9. Padalka H. M. (2008) Pedahohika mystetstva (Teoriia i metodyka vykladannia mystetskykh dysyplin). [Pedagogy of art (Theory and teaching methods of art disciplines)] . K.: Osvita Ukrainy. 274 p. [in Ukrainian].
10. Radkevych V. O. (2000) Kontseptsiiia profesiino-khudozhnoi osvity. [Concept of professional and artistic education] Profesiino-tekhnichna osvita. № 2. 43-47.[in Ukrainian].
11. Pometun O., Pyrozhenko L. (2004) Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnolohii navchannia:Nauk.-metod. Posibnyk. [Modern lesson. Interactive learning technologies: Scientific and methodological manual]. K.: Vyd. A. S. K., 2004. 192 p.[in Ukrainian].
12. Smirnova O.O. (2008) Dekorativno-prykladne mystetstvo yak faktor formuvannia khudozhno-pedahohichnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva.[Decorative and applied arts as a factor in the formation of artistic and pedagogical competence of future teachers of fine arts] Zbirnyk naukovykh prats "Pedahohichni nauky". № 50. Tom 2. 265-270.[in Ukrainian].
13. Fomichova N. (2008) Formuvannia tvorochho potentsialu khudozhnyka-zhyvopystsia an zasadakh akademichnoi khudozhnoi osvity. [Formation of the creative potential of an artist-painter on the basis of academic art education] Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv. № 26. 100-109. [in Ukrainian].

14. Shpytalova O. V. (2018) Art-tekhnolohii u formuvanni tvorchoi osobystosti studenta zasobamy narodnoho dekoratyvno-pryklyadnoho mystetstv. [Art technologies in the formation of a student's creative personality by means of folk decorative and applied arts] «Molodyi vchenyi». № 3 (55). 602-606. [in Ukrainian].
15. Yur M. V. (2013) Mizhvydova tranzytyvnist yak pryiom formuvannia suchasnoho prostorovo-plastychnoho zobrazhennia. [Interspecies transitivity as a method of forming a modern spatial-plastic image] Suchasne mystetstvo. IX. 184-191. [in Ukrainian].
16. Yur M. V. (2014) Hudojiy ekspersment yak kreativna strategia ukrainsky mitctiv [Artistic experiment as a creative strategy of Ukrainian artists] Suchasne mystetstvo. X. 243-248. [in Ukrainian].
17. Yusov B. T. (2001) Pryntsypy pobudovy intehrovanykh polikhudozhnikh prohram z Obrazotvorchoho mystetstva. [Principles of building integrated polyartistic programs in Fine Arts]. Mystetstvo i osvita. № 3. 40-41.[in Ukrainian].